Pregledni znanstveni članak

Je li se zatvorio krug u sporovima neimovinske štete u odnosu na početak tijeka zateznih kamata?

Ivica Veselić[1]

Sažetak: *Možemo li reći da se zatvorio krug u sporovima neimovinske štete u odnosu na početak tijeka zateznih kamata? Naime, sudska praksa se uvijek razvijala i razvijat će se sukladno pravnim shvaćanjima tijekom vremena primjene.*

U radu se nastojalo, tek u malom dijelu, prikazati brojnost i bogatstvo pravnih pristupa neimovinskoj šteti *i tijeku zateznih kamata dajući i recentne pristupe općinskih i* županijskih *sudova te poglavito Vrhovnog suda Republike Hrvatske, sve to s nadom da će pravna praksa hrvatskih sudova u budućnosti osigurati prije svega dosljednu a potom u bitnome i jedinstvenu primjenu prava sve na korist i ravnopravnost svih dionika.*

Ključne riječi: *neimovinska* šteta, *tijek kamata*

1. UVOD

Republika Hrvatska je nakon dugih stoljeća dočekala svoje samostalnost i neovisnost kada je Hrvatski Sabor 25. lipnja 1991. donio odluku o proglašenju neovisne države, koja je međunarodno priznata 15. siječnja 1992. godine.

Hrvatska je dugo vremena bila u sastavu austrijske monarhije u kojoj se primjenjivao Opći austrijski građanski zakonik (dalje OGZ) koji je proglašen patentom 29. studenog 1852. godine u kraljevinama Hrvatskoj i Slavoniji, a primjenjivao se dugi niz godina u našim krajevima, sve do stupanja na snagu Zakona o obveznim odnosima od 1. listopada 1978. godine

1 Ivica Veselić, sudac Županijskog suda u Zagrebu

(dalje ZOO/78) [2], koji zakon je preuzet u pravni sustav Republike Hrvatske Zakonom o preuzimanju Zakona o obveznim odnosima. Taj je zakon Hrvatski Sabor donio 26. lipnja 1991. a stupio je na snagu 8. listopada 1991. danom objave u Narodnim novinama broj 53/91.

Danas, na snazi je Zakona o obveznim odnosima (dalje ZOO/05) [3] koji je objavljen u Narodnim novinama broj 35/05 od 17. ožujka 2005. a stupio je na snagu 1. siječnja 2006., s tim da se odredbe čl. 26. st.1. do 3. i čl. 29. st. 2. do 6. i st. 8. počinju primjenjivati nakon isteka dvije godine od dana stupanja na snagu toga Zakona.

2. PRAVNI PROPISI GLEDE (SADA) NEIMOVINSKE ŠTETE, NJIHOVO TUMAČENJE I PRIMJENA

U pravnom paragrafu 1334 OGZ glede dospijeća zatezne kamate bilo je propisano: „U opće dužnik je kriv zatezanju, ako ne plati u dan određen zakonom ili pogodbom za plaćanje, ili u slučaju, da rok plaćanja nije određen, ako se neporavna s vjerovnikom poslije dana, u koji je sudno ili vansudno bio opomenut“.

Zakon o obveznim odnosima iz 1978. tijekom svoje primjene, glede dospijeća obveze, imao je više pravnih stavova koji su se temeljili na načelnim mišljenjima bivšeg saveznog suda ili sjednice svih vrhovnih sudova bivše države i kao takvi primjenjivali u praksi.

U članku 186. ZOO/78 glede dospijeća obveze bilo je propisano: "Obveza naknade štete smatra se dospjelom od trenutka nastanka štete".

Trenutkom stupanja na snagu ZOO/78 primjenjivalo se načelno mišljenje od 20. listopada 1978. godine, utemeljeno na pravnim pravilima OGZ-a koje je glasilo: „Zatezna kamata na novčano potraživanje naknade štete teče od slijedećeg dana kada je oštećenik pozvao dužnika da naknadi štetu odnosno od slijedećeg dana od dana kada je podnio tužbu kojom ostvaruje zahtjev za naknadu štete."

Nedugo nakon stupanja na snagu ZOO/78 načelnim stajalištem od 25. siječnja 1979. godine, izmijenjeno je prethodno mišljenje na način da je glasilo: „Zatezne kamate na novčano potraživanje o naknadi nenovčane štete teku od trenutka štete“.

2 Zakon o obveznim odnosima objavljen u Službenom listu tadašnje SFRJ ,broj 29/78, a stupio na snagu 1.10.1978.
3 Zakon o obveznim odnosima objavljen u Narodnim novinama broj 35/05, a stupio je na snagu uz odgodu primjene pojedinih odredaba, 1.1.2006. godine

Načelnim stajalištem od 29. svibnja 1987. godine izmijenjeno je prethodno načelno stajalište na način da je glasilo: "Zatezna kamata na pravičnu novčanu naknadu nematerijalne štete teče od dana donošenja prvostupanjske presude kojom je naknada određena. Prilikom odlučivanja o visini pravične novčane naknade sud će uzeti u obzir i vrijeme proteklo od nastanka štete do donošenja odluke, ako dužina čekanja na satisfakciju i druge okolnosti slučaja to opravdavaju".

Stupanjem na snagu novog Zakona o obveznim odnosima u članku 1103. propisano je: "Obveza pravične novčane naknade dospijeva danom podnošenja pisanog zahtjeva ili tužbe, osim ako je šteta nastala nakon toga."

Dakle, po OGZ-u, koji ne radi bitnu razliku između imovinske i neimovinske štete, zatezne kamate teku od podnošenja tužbe ili izvansudske opomene, po ZOO/78 zatezne kamate teku u prvom tumačenju identično kao i u OGZ-u od podnošenja tužbe ili izvansudske opomene pa se smatralo kako dužnik dolazi u zakašnjenje, za obveze nastale prouzročenjem štete, kada ga vjerovnik pozove izvansudskim prijedlogom ili tužbom. [4]

Slijedećim tumačenjem iz 1979. godine, sudska je praksa u svezi primijene čl. 186 ZOO promijenila stav od kada se smatra da je obveza dospjela, pa je utvrđeno kako je ista dospjela od trenutka nastanka štete. U obrazloženju tog načelnog stava zajedničke sjednice svih vrhovnih sudova bivše države, uz ostalo, je navedeno: „ Kod novčane reparacije nenovčane (op.a. neimovinske) štete oštećeni ima pravo na naknadu štete zajedno sa zateznim kamatama od dospjelost štete, kako je to sada regulirano u čl.186 ZOO. U ovom slučaju ne dobiva ništa više nego što stvarno iznosi opseg štete. U stvari, u obliku zateznih kamata dolazi do obeštećenja oštećenog zbog zakašnjenja štetnika u ispunjavanju obveze naknade štete. Nenovčana (neimovinska) šteta se uvijek naknađuje u novcu. Zatezne kamate teku od trenutka nastanka štete. Također, i u ovom slučaju, zatezne kamate predstavljaju naknadu štete zbog toga što naknada nije dobivena na vrijeme, pa nije ni omogućeno ublažavanje posljedica učinjene štete." Zajednička sjednica je zauzela stav da je od onog trenutka kada je nastala šteta nastao i dug, pa se stvorila i obveza naknada štete. Kod duga koji proistječe iz naknade imovinske (ranije novčane) i neimovinske (ranije nenovčane) štete nastanak duga nije izdvojen od njegove dospjelosti. Nastalost duga i njegova dospjelost vezani su uz jedan te isti trenutak, tj. uz trenutak nastanka štete.

4 VSH, Gž-4176/73 od 28.10.1974. Oštećeni koji je prije podnošenja tužbe opomenuo štetnika da mu naknadi štetu, ima pravo na zatezne kamate od slijedećeg dana nakon dana kada je opomenuo štetnika. PSP 6 za 1975

Sudska praksa je bila shvaćanja: "Kada se pođe od pretpostavke o formiranju glavnog duga nastalog počinjenom štetom, tada se dolazi do zaključka da zakašnjenje dužnika počinje teći slijedećeg dan od dana nastanka štete. Ako štetnik ne nadoknadi štetu toga dana, on pada u zakašnjenje. Na temelju zakašnjenja dužnika i zatezne kamate počinju teći od istog trenutka kad i zakašnjenje. To znači da je i za zatezne kamate mjerodavan dan nastanka štete. Stoga, ne dolazi u obzir niti istek kakvog roka niti opomena upućena štetniku, niti tužba podnesena sudu ili pak donesena presuda o naknadi štete za određivanje dospjelost potraživanja zatezne kamate." [5]

Ovaj načelni stav će se primjenjivati na obvezne odnose koji su nastali poslije stupanja na snagu Zakon o obveznim odnosima (1.10.1978.). Naime, pošlo se od zaključka da razrješenje ove dileme treba tražiti pozivom na članak 186. ZOO/78 kojim je predviđeno da se obveza naknade štete smatra dospjelom od trenutka nastanka štete.

Međutim, takav stav i sudska praksa izmijenjena je nakon sastanka svih vrhovnih sudova bivše države na savjetovanju u Bugojnu (od 27. do 29. svibnja 1987. godine, dalje tzv. lex Bugojno) kada je (op.a. suprotno mišljenju Vrhovnog suda tadašnje SR Hrvatske i preglasavanjem sudaca Vrhovnog suda tadašnje SR Hrvatske), donesen stav, novim tumačenjem odredbe čl. 186 ZOO, kojim obveza na isplatu naknade neimovinske (tada nematerijalne) štete dospijeva donošenjem prvostupanjske presude, jer da tek onda ta naknada dobiva svoj novčani oblik, odnosno opseg te naknade kao novčane može biti poznat tek kad se izrazi u novcu, a to znači donošenjem prvostupanjske presude.

U obrazloženju tog načelnog stava, uz ostalo, je navedeno: „ Istina je, doduše, da se obveza naknade štete smatra dospjelom od trenutka nastanka štete (čl.186 ZOO). Tim trenutkom je štetnik u obvezi da naknadi štetu što, bez sumnje, važi za njegovu obvezu naknade materijalne štete. Zato je citirana odredba čl. 186 uvrštena u odjeljak zakona s naslovom Naknada materijalne štete (iznad čl.185 ZOO). Takve i slične odredbe nema u odjeljku o naknadi nematerijalne štete (čl.199 do 205 ZOO). Povezujuća odredba čl. 205. da se određena pravila o materijalnoj šteti, odnosno naknadi za materijalnu štetu primjenjuju i za nematerijalnu štetu ne spominje da bi se prije navedeno pravilo iz čl.186. o dospjelost obveze naknade za materijalnu štetu primjenjivalo i za nematerijalnu štetu. Kao što možemo reći da se obveza naknade smatra dospjelom od trenutka nastanka štete, da, dakle tim trenutkom nastaje štetnikova reparacijska obveza, to ne možemo tvrditi, barem ne doslovno, za nematerijalnu

5 Okružni sud u Zagrebu, Gž-6642/1988 od 11.10.1988., Općinski sud u Zagrebu Pn-1359/87 od 6.5.1987. PSP 16 za 1979. godinu

štetu. Zbog same svoje prirode nematerijalna se šteta uopće ne može reparirati – ni prilikom štetnog događaja, pa ni kasnije – nematerijalna šteta ostaje, samo se mjere učinci mogu smanjiti odgovarajućim oblikom sankcija, obično novčanom naknadom kao satisfakcijom. Opseg takve satisfakcije, kao novčana obveza u smislu čl. 394. ZOO može biti poznat tek onda kad je na pravno obvezujući način izražen u novcu, a to nikada ne može biti već prilikom nastanka same štete."

Stoga, na temelju tzv. lex Bugojno, u bivšoj državi glede dospjelosti obveze neimovinske (tada nematerijalne) štete zatezne kamate teku od donošenja prvostupanjske presude.

Unatoč shvaćanju Vrhovnog suda Hrvatske u bivšoj državi do sastanka svih vrhovnih sudova bivše države na savjetovanju u Bugojnu, županijski sudovi [6] i Vrhovni sud Republike Hrvatske [7] zadržali su takvo shvaćanje sve do donošenja i primjene ZOO iz 1995. Tako je Županijski sud u Puli u odluci poslovni broj Gž-2115/11-6 od 14. siječnja 2013. preinačio odluku suda prvog stupnja glede tijeka zateznih kamata te izrazio shvaćanje da "se u konkretnom slučaju trebaju primijeniti odredbe Zakona o obveznim odnosima ("Narodne novine" broj 53/91, 73/91, 3/94, 7/96, 91/96, 112/99, 88/01 – dalje: ZOO) sve u skladu s odredbom čl. 1163. st. 1. ZOO ("Narodne novine" broj 35/05)" i da "sukladno odredbi čl. 277. ZOO dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, osim glavnice, i zatezne kamate po stopi utvrđenoj zakonom. Zatezne kamate na novčanu naknadu neimovinske štete teku od dana donošenja prvostupanjske presude kojom je naknada određena." Vrhovni sud Republike Hrvatske u presudi broj Revr 598/14-2 od 13. lipnja 2017. odbio je reviziju tužitelja prihvativši shvaćanje suda drugog stupnja o tijeku zateznih kamata, ističući da je «pravilno drugostupanjski sud preinačio prvostupanjsku presudu u odnosu na početak tijeka zateznih kamata te odbio zahtjev tužitelja za isplatu zatezne kamate od 5. siječnja 2007. do 12. travnja 2011."

3. PRISTUP SUDOVA U ODNOSU NA POČETAK TIJEKA ZATEZNIH KAMATA NAKNADI NEIMOVINSKE ŠTETE NAKON DONOŠENJA ZOO IZ 1995.

Prema odredbi čl. 1163. ZOO njegove se odredbe neće primjenjivati za obvezne odnose nastale prije stupanja na snagu toga Zakona. A contrario, na obvezne odnose nastale nakon 1. siječnja 2006. godine primjenjuje se "novi" ZOO, koji na drugačiji način regulira pravičnu novčanu naknadu za neimovinsku štetu i to tako da se ista vezuje uz povredu prava osobnosti,

6 Županijski sud u Puli Gž-2115/11-6 od 14. siječnja 2013.
7 Vrhovni sud Republike Hrvatske Revr- 598/14-2 od 13. lipnja 2017.

dok su pretrpljeni fizički bolovi, duševne boli i strah prestali biti pravne osnove za dosuđenje pravične naknade i dobili značaj kriterija o kojima treba voditi računa prilikom odlučivanja o visini pravične naknade (arg. iz čl. 1100. st. 2. ZOO).

Odredbom čl. 1103. ZOO propisano je kada dospijeva obveza pravične novčane naknade. Tom odredbom zakonodavac je propisano da obveza pravične novčane naknade dospijeva danom podnošenja pisanog zahtjeva ili tužbe, osim ako je šteta nastala nakon toga. Takvu odredbu zakonodavac je donio imajući na umu da je ZOO/91 imao samo odredbu o dospjelosti obveze za naknadu materijalne (imovinske) štete. Sada, odredbu o dospjelosti obveze naknade imovinske štete sadrži odredba čl. 1086. ZOO-a. Dakle, ovom odredbom čl. 1103. ZOO određuje se početak tijeka zateznih kamata u slučaju naknade neimovinske štete, dok je odredbom čl. 29. st. 1. ZOO propisano da dužnik koji zakasni s ispunjenjem novčane obveze duguje, osim glavnice i zatezne kamate.

Kako se ovaj rad odnosi prije svega na osiguratelje i štete u prometu, valja istaknuti odredbu čl. 12. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu koja se primjenjuje kao *lex specialis* u slučajevima kada tužitelj potražuje štetu od osiguratelja ne temelju obveznog osiguranja od odgovornosti, a koja odredba se tijekom vremena mijenjala kako slijedi. Koliko je važna navedena odredba govori i činjenica da je zakonodavac više puta novelirao, odnosno mijenjao tu odredbu, sve kako bi došao do perfektnog, potpunog rješenja, ali u bitnome je ostalo neizmijenjeno da u slučaju neizvršenja obveze isplate naknade štete ili nespornog iznosa naknade štete, oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete, odnosno uz dužni nesporni iznos naknade štete ima pravo i na isplatu iznosa kamate, i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva.

Odredba čl. 12. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu ("Narodne novine" broj: 151/05) glasi:

"(1) Odgovorni osiguratelj dužan je u slučaju neimovinske štete najkasnije u roku od 30 dana, a u slučaju imovinske štete najkasnije u roku od 14 dana od dana podnošenja odštetnog zahtjeva oštećenoj osobi dostaviti:

– obrazloženu ponudu za naknadu štete, ako su odgovornost za naknadu štete te visina štete nesporni, odnosno
– utemeljeni odgovor, ako su odgovornost za naknadu štete ili visina štete sporni.

(2) Ako odgovorni osiguratelj u roku iz stavka 1. ovoga članka oštećenoj osobi ne dostavi obrazloženu ponudu za naknadu štete, odnosno

utemeljeni odgovor, oštećena osoba može protiv njega podnijeti tužbu. Tužba podnesena protiv odgovornog osiguratelja ili odgovorne osobe prije proteka roka iz stavka 1. ovoga članka smatrat će se preuranjenom.

(3) U slučaju nemogućnosti utvrđenja visine konačnog iznosa štete, odgovorni osiguratelj je oštećenoj osobi dužan isplatiti iznos nespornog iznosa naknade štete kao predujam u roku propisanom stavkom 1. ovoga članka.

(4) U slučaju neizvršenja obveze isplate naknade štete u roku iz stavka 1. ovoga članka, oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete, ima pravo i na isplatu iznosa kamate i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva.

(5) U slučaju neimovinske štete u postupku pred odgovornim osiguratelјem oštećena osoba ima pravo priložiti nalaz i mišljenje neovisnog vještaka kojeg je osobno izabrala."

Člankom 5. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu ("Narodne novine" broj 151/05., 36/09., 75/09.) izmijenjen je članak 12. stavak 1. koji glasi:

"(1) Odgovorni osiguratelj je dužan u roku od 60 dana od dana primitka odštetnog zahtjeva utvrditi osnovanost i visinu toga zahtjeva te dostaviti podnositelju zahtjeva:

1. obrazloženu ponudu za naknadu štete, ako su odgovornost za naknadu štete te visina štete nesporne, ili
2. utemeljen odgovor na sve točke iz odštetnog zahtjeva u slučaju ako su odgovornost za naknadu štete ili visina štete sporne.".

Člankom 1. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu ZOOP ("Narodne novine" broj 151/05., 36/09., 75/09. i 76/13.) izmijenjen je članak 12. stavak 3. i 4. koji glase:

"(3) Odgovorni osiguratelj je dužan isplatiti iznos naknade štete u roku iz stavka 1. ovoga članka. U slučaju nemogućnosti utvrđenja visine konačnog iznosa štete, odgovorni osiguratelj je oštećenoj osobi dužan isplatiti iznos nespornog iznosa naknade štete kao predujam u roku propisanom stavkom 1. ovoga članka.

(4) U slučaju neizvršenja obveze isplate naknade štete ili nespornog iznosa naknade štete, u roku iz stavka 1. ovoga članka, oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete, odnosno uz dužni nesporni iznos naknade štete ima pravo i na isplatu iznosa kamate, i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva.".

Člankom 7. Zakona o izmjenama i dopunama ("Narodne novine" broj 155/23) Zakona o obveznim osiguranjima u prometu ZOOP ("Narodne novine" broj 151/05., 36/09., 75/09. 76/13. ") izmijenjen je članak 12. koji sada glasi:

"(1) Odgovorni osiguratelj dužan je bez odgađanja, a najkasnije u roku od 60 dana od dana primitka odštetnog zahtjeva utvrditi osnovanost i visinu toga zahtjeva te dostaviti oštećenoj osobi pisanu odluku o odštetnom zahtjevu, i to:

- obrazloženu ponudu za naknadu štete, kada odgovornost odgovornom osiguratelju nije sporna i kada je utvrdio visinu štete ili
- utemeljen odgovor na sve točke iz odštetnog zahtjeva, kada je odgovornom osiguratelju sporna odgovornost ili kada visinu štete nije u potpunosti utvrdio.

(2) Obrazložena ponuda za naknadu štete i utemeljen odgovor iz stavka 1. ovoga članka trebaju najmanje sadržavati razloge na temelju kojih je donesena odluka iz stavka 1. ovoga članka i uputu o pravu na podnošenje prigovora protiv te odluke.

(3) Odgovorni osiguratelj dužan je, po primitku odštetnog zahtjeva, bez odgode upoznati oštećenu osobu s njezinim pravima i obvezama, kao i s obvezama odgovornog osiguratelja te aktivno i bez odugovlačenja poduzimati potrebne radnje radi ispunjavanja obveza iz ovoga članka.

(4) Ako odgovorni osiguratelj u roku iz stavka 1. ovoga članka oštećenoj osobi ne dostavi obrazloženu ponudu za naknadu štete, odnosno utemeljeni odgovor, oštećena osoba može protiv njega podnijeti tužbu, a tužba podnesena protiv odgovornog osiguratelja ili odgovorne osobe za naknadu štete prije isteka roka iz stavka 1. ovoga članka smatrat će se preuranjenom.

(5) Odgovorni osiguratelj dužan je isplatiti iznos naknade štete iz obrazložene ponude odnosno nesporni iznos naknade štete iz utemeljenog odgovora kao predujam u roku od 15 dana od dana slanja obrazložene ponude ili utemeljenog odgovora, a najkasnije u roku od 60 od dana primitka odštetnog zahtjeva.

(6) U slučaju neizvršenja obveze isplate naknade štete ili nespornog iznosa naknade štete, u roku iz stavka 5. ovoga članka, oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete, odnosno uz dužni nesporni iznos naknade štete ima

pravo i na isplatu iznosa kamate, i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva.

(7) U postupku pred odgovornim osiguratelјem oštećena osoba ima pravo priložiti nalaz i mišljenje neovisnog vještaka i ponudu za popravak štete ovlaštenog pružatelja usluga, a koje je osobno izabrala.

(8) Nadzorno tijelo donosi pravilnik kojim će detaljnije propisati način rješavanja odštetnog zahtjeva, sadržaj obrazložene ponude i utemeljenog odgovora, evidentiranja odštetnih zahtjeva te informiranje oštećene osobe o obvezama odgovornog osiguratelja i potrebnim podacima u postupku rješavanja odštetnog zahtjeva iz ovoga članka.". Za istaknuti je da je čl. 45. ZID ZOOP ("Narodne novine" broj 155/23") propisano da će postupci započeti prema odredbama Zakona o obveznim osiguranjima u prometu ("Narodne novine" broj: 151/05, 36/09, 75/09, 76/13, 152/14) dovršiti prema odredbama toga Zakona.

Međutim, niz godina i nakon donošenja Zakona o obveznim odnosima iz 1995. godine i ZOOP dio sudske prakse je ostao pri shvaćanju da se zatezne kamate na neimovinsku štetu dosuđuju počam od donošenja prvostupanjske presude [8] [9] [10], smatrajući da o osnovi i visini tužbenog zahtjeva sud odlučuje u trenutku donošenja odluke pa da tužitelj ima pravo na zakonsku zateznu kamatu na dosuđeni iznos od dana donošenja presude do isplate.

Suprotno naprijed navedenom, većina sudova prvog stupnja smatrala je da bi zatezne kamate trebale početi teći od obraćanja tuženiku u mirnom postupku ili od podnošenja tužbe.[11] Međutim, gotovo donedavno, bilo je županijskih sudova [12] koji su i dalje smatrali da bi zatezne kamate trebale početi teći tek od donošenja prvostupanjske odluke, iako je još sa sastanku predsjednika Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske s predsjednicima građanskih odjela županijskih sudova održanom 11. i 12. travnja 2016. godine donesen zaključak da zatezne kamate na iznos naknade neimovinske štete teku od dana podnošenja zahtjeva u mirnom postupku odgovornom osiguratelju, a ako takav zahtjev nije bio podnesen, onda od podnošenja tužbe i to za onu štetu koja je u tom trenutku nastala, odnosno koja je u tom trenutku po redovnom tijeku stvari bila predvidiva.

8 Općinski građanski sud u Zagrebu poslovni broj Pn-85/06 od 16. prosinca 2011.
9 Županijski sud u Zagrebu Gžn-1467/13-2 od 17. listopada 2013.
10 Županijski sud u Karlovcu Gž-754/19 od 16. srpnja 2020.
11 Općinski građanski sud u Zagrebu poslovni broj Pn-1915/15 od 19. siječnja 2018.
12 Županijski sud u Karlovcu Gž-594/2018-2 od 4. lipnja 2020.

Posebno valja istaknuti pravno shvaćanje s prve sjednice Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske (1/16) održane 30. svibnja 2016. (broj: Su-IV- 168/16-2) glede zatezne kamate na neimovinsku štetu koje glasi:

"Obveza plaćanja neimovinske štete sukladno odredbi čl. 1103. Zakona o obveznim odnosima (NN 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15) dospijeva danom podnošenja tužbe te slijedom toga i obveza plaćanja zatezne kamate na naknadu neimovinske štete dospijeva istog dana ako prije toga dana nije podnesen zahtjev za naknadu štete odgovornoj osobi, osim ako je šteta nastala nakon toga." Stoga, teško je naći razumno objašnjenje, a kamo li razloge pravne sigurnosti, da su neki sudovi gotovo donedavno primjenjivali shvaćanje (tzv. lex Bugojno) koje je protivno jasno izraženom pravnom shvaćanju Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske još od 30. svibnja 2016., ali i odredbama čl. 1103. ZOO i čl. 12. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu.

U odnosnu na navedeni prijepor Vrhovni sud Republike Hrvatske rješenjem broj Revd-3292/2020 od 10. ožujka 2021. dopustio je reviziju radi sljedećih pravnih pitanja:

"Teku li zatezne kamate na naknadu neimovinske štete od dana podnošenja odštetnog zahtjeva, odnosno, ako on nije podnesen, od dana podnošenja tužbe, u smislu odredbe čl. 12. st. 1. i 4. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu?" i "Teku li zatezne kamate na iznos naknade neimovinske štete od dana podnošenja tužbe, i to za onu štetu koja je u tom trenutku nastala, odnosno koja je u tom trenutku prema redovnom tijeku bila predvidiva, u smislu odredbe čl. 1103. Zakona o obveznim odnosima?".

Vrhovni sud Republike Hrvatske u obrazloženju presude broj Rev 877/2021-2 od 27. srpnja 2022. godine naveo je kako je nesporno da se "štetni događaj desio dana 17. srpnja 2012., i da se radilo o prometnoj nezgodi u kojoj je tužitelj pretrpio neimovinsku i imovinsku štetu, koju naknadu štete tužitelj potražuje od osiguratelja temeljem obveznog osiguranja od odgovornosti, tako da bi se trebale primijeniti odredbe Zakona o obveznim osiguranjima u prometu („Narodne novine", broj 151/05, 36/09, 75/09 - dalje: ZOOP)."

Vrhovni je sud u daljnjem obrazloženju dijela te presude istaknuo da je prilikom "odlučivanja o tijeku zateznih kamata na iznos naknade neimovinske štete trebalo primijeniti odredbu čl. 12. st. 4. (op.a. sada stavak 6.) ZOOP, koja predstavlja *lex specialis* u konkretnom slučaju, a kojom je propisano da u slučaju neizvršenja obveze isplate naknade

neimovinske štete u roku iz st. 1. tog članka, oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete ima pravo i na isplatu iznosa kamata i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva."

Vrhovni sud Republike Hrvatske u obrazloženju te presude broj Rev 877/2021-2 od 27. srpnja 2022. godine zaključio kako je neprijeporno da se "štetni događaj desio dana 17. srpnja 2012., i da se radilo o prometnoj nezgodi u kojoj je tužitelj pretrpio neimovinsku i imovinsku štetu, koju naknadu štete tužitelj potražuje od osiguratelja temeljem obveznog osiguranja od odgovornosti, tako da bi se trebale primijeniti odredbe Zakona o obveznim osiguranjima u prometu („Narodne novine", broj 151/05, 36/09, 75/09 - dalje: ZOOP)." Vrhovni je sud u daljnjem dijelu obrazloženja istaknuo da je prilikom "odlučivanja o tijeku zateznih kamata na iznos naknade neimovinske štete trebalo primijeniti odredbu čl. 12. st. 4. ZOOP, koja predstavlja *lex specialis* u konkretnom slučaju, a kojom je propisano da u slučaju neizvršenja obveze isplate naknade neimovinske štete u roku iz st. 1. tog članka, oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete ima pravo i na isplatu iznosa kamata i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva."

U toj presudi broj Rev 877/2021-2 od 27. srpnja 2022. godine Vrhovni sud Republike Hrvatske je izrazio svoje shvaćanje na pitanje tužitelja odgovorivši da "za naknadu neimovinske štete kod šteta počinjenih u prometu gdje se primjenjuje ZOOP zatezna kamata teče od podnošenja odštetnog zahtjeva osiguravatelju, a ako isti nije podnesen ili se ne može utvrditi kada je bio podnesen tada od dana podnošenja tužbe, osim ako je šteta nastala nakon toga." Tek je za istaknuti da odredba čl. 12. st. 1. i 6. (ranije stavka 4.) ZOOP nije različita od odredbe čl. 1103. ZOO, ali ista odredba ZOOP se ima primijeniti kao *lex specialis* u slučajevima kada tužitelj potražuje štetu od osiguratelja ne temelju obveznog osiguranja od odgovornosti.

U bitnome identično shvaćanje Vrhovni sud Republike Hrvatske je izrazio i odluci Rev 558/2021-2 od 25. svibnja 2021. u kojoj je izrijekom naveo da "naknada štete pravične novčane naknade radi povrede prava osobnosti i naknade imovinske štete kod šteta počinjenih u prometu gdje se primjenjuje ZOOP dospijeva od podnošenja zahtjeva osiguratelju, a ako se taj datum ne može utvrditi onda od dana podnošenja tužbe". Vrhovni sud Republike Hrvatske je u bitnome identična shvaćanja izrazio i u svojim ranijim odlukama, pa tako i u odlukama primjerice Rev-550/14-2, Rev-934/14-2, Rev-1910/17, Rev-1052/13-2.

4. PRIJEPORI OKO POČETKA TIJEKA ZATEZNIH KAMATA GLEDE ZAVRŠETKA LIJEČENJA

Sudska praksa prvostupanjski i drugostupanjskih sudova još nije ustaljena glede prijepora oko tijeka zateznih kamata na dosuđenu neimovinsku štetu u odnosu na završetak liječenja. Tome nerijetko pridonose i sami oštećenici kao tužitelji koji zahtjev za tijek kamata na neimovinsku štetu postavljaju nakon dana podnošenja odštetnog zahtjeva ili nakon podnošenja tužbe, a sudovi u tom dijelu mogu samo donijeti odluku u skladu s tako postavljenim tužbenim zahtjevom. [13] [14]

U slučajevima kada oštećenik postavi zahtjev za isplatu zateznih kamata na dosuđenu neimovinsku štetu s osnove povrede prava osobnosti počev od podnošenja odštetnog zahtjeva ili podnošenja tužbe, sudovi i dalje nejednako postupaju. Naime, neki prvostupanjski i drugostupanjski sudovi smatraju da zatezne kamate mogu početi teći na neimovinsku štetu s osnove povrede prava osobnosti počev od dana završetka liječenja, smatrajući da je to dan nastanka štete a ne dan podnošenja odštetnog zahtjeva ili dan podnošenja tužbe.[15] [16] [17] [18] [19] [20] [21]

Vrhovni sud Republike Hrvatske se u nizu svojih odluka poziva na pravna shvaćanja izražen još u odluka broj Rev-550/14 od 18. studenoga 2015. i Rev-934/14 od 5. travnja 2017. u kojima ističe da je shvaćanje nižestupanjskih sudova kojim se poistovjećuje pojam završenog liječenja s nastankom štete protivno izraženim pravnim shvaćanjima. Upravo takvo shvaćanje iznosi i u presudi Rev 373/2022-3 od 29. studenoga 2022., kojom je preinačio odluke sudova prvog i drugog stupnja na način da je dosudio zatezne kamate od dana kada je tužitelj podnio prijedlog u mirnom postupku. U toj presudi Vrhovni sud Republike Hrvatske pozvao se i na svoju odluku Rev 1056/2017-3 od 27. travnja 2021.

Valja istaknuti da je Vrhovni sud Republike Hrvatske u rješenju broj Rev 980/2021-2 od 18. siječnja 2022. odbacio prijedlog osiguratelja kao tuženika, ističući da su i prvostupanjski i drugostupanjski sud "zakonito oštećeniku dosudili zateznu kamatu prije završetka liječenja" budući "tužitelju pripada pravo na naknadu neimovinske štete od dana podnošenja odštetnog zahtjeva".

13 Općinski građanski sud u Zagrebu Pn-3430/2011 od 23. travnja 2015.
14 Općinski građanski sud u Zagrebu Pn-3248/2018 od 16. ožujka 2021.
15 Općinski građanski sud u Zagrebu Pn-4634/2010 od 21. siječnja 2021.
16 Županijski sud u Bjelovaru Gž-376/2021 od 15. travnja 2021.
17 Općinski sud u Splitu P-687/08 od 23. studenoga 2015.
18 Županijski sud u Splitu Gž-413/2016 od 8. prosinca 2016.
19 Općinski sud u Dubrovniku Pn-25/2023 od 23. siječnja 2025.
20 Općinski sud u Novom Zagrebu Pn-588/2015 od 31. kolovoza 2021.
21 Županijski sud u Varaždinu Gž-1533/2021 od 8. prosinca 2021.

Vrijedno je istaknuti i gotovo recentnu sudsku praksu izraženu u rješenju Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Rev 365/2023-2 od 24. travnja 2024. u kojoj je najviši sud jasno istaknuo da shvaćanje prvostupanjskog a potom i drugostupanjskog suda koji su zaključili da tužiteljima na dosuđene iznose naknade neimovinske štete pripadaju zatezne kamate od dana završetka liječenja odnosno stabilizacije zdravstvenog stanja, odstupaju od ustaljene praske toga Vrhovnog suda Republike Hrvatske prema kojoj je pri donošenju odluke o tijeku zateznih kamata na dosuđenu naknadu neimovinske i imovinske štete nastale uporabom prijevoznog sredstva koje podliježe obveznom osiguranju u prometu potrebno cijeniti odredbu čl. 12. st. 4. ZOOP kao lex specialisa.

Vrhovni sud je istaknuo da je navedenom zakonskom odredbom propisano da u slučaju neizvršenja obveze isplate naknade štete u roku iz čl. 12. st. 1. ZOOP oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete ima pravo i na isplatu iznosa kamate i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva. Najviši sud je imao potrebu navesti primjerice, da je u odluci toga suda poslovni broj Rev-550/2014-2 od 18. studenoga 2015. izraženo shvaćanje: "...odlučujući o tijeku zateznih kamata za dosuđenu neimovinsku i imovinsku štetu, sud prvog stupnja je propustio cijeniti odredbu čl. 12. st. 4. Zakona o obveznim osiguranjima u prometu („Narodne novine" broj 151/05) kojom je propisano da u slučaju neizvršenja obveze isplate iz st. 1. tog članka, tj. isplate naknade neimovinske štete u roku od 30 dana, te imovinske štete u roku od 14 dana od dana podnošenja odštetnog zahtjeva, oštećena osoba uz dužni iznos naknade štete, ima pravo i na isplatu iznosa kamata i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva."

U tom rješenju Vrhovni sud je naglasio da je navedeno pravno shvaćanje reafirmirano u odlukama toga suda poslovni broj Rev-934/2014-2 od 5. travnja 2017., poslovni broj Rev-1052/2013-2 od 5. rujna 2017., poslovni broj Rev-1696/2017-2 od 5. rujna 2017., poslovni broj Rev- 1361/2013-2 od 28. studenoga 2017., poslovni broj Rev-1056/2017-3 od 27. travnja 2021., poslovni broj Rev-422/2021-2 od 28. travnja 2021., poslovni broj Rev- 660/2021-2 od 14. rujna 2021., poslovni broj Rev-1156/2022-2 od 17. studenoga 2022. poslovni broj Rev-373/2022-3 od 29. studenoga 2022. te Rev-303/2021 od 13. prosinca 2023.

Vrhovni sud Republike Hrvatske je u tom rješenju broj Rev 365/2023-2 od 24. travnja 2024. naveo da "prema ustaljenom shvaćanju ovog suda, ispunjenje svoje obveze iz čl. 12. ZOOP osiguratelj ne može odgoditi (bilo iz razloga što mu je sporna odgovornost, bilo što mu je sporna visina štete), nego je dužan u propisanom roku donijeti odluku o odštetnom zahtjevu i o toj odluci pisano obavijestiti oštećenu osobu (u obliku obrazložene ponude, odnosno utemeljenog odgovora). Nadalje, odgovorni osiguratelj

dužan je isplatiti iznos naknade štete iz obrazložene ponude odnosno nesporni iznos naknade štete iz utemeljenog odgovora kao predujam u roku od 15 dana od dana slanja obrazložene ponude ili utemeljenog odgovora, a najkasnije u roku od 60 od dana primitka odštetnog zahtjeva. U slučaju neizvršenja obveze isplate naknade štete ili nespornog iznosa naknade štete u navedenom roku, oštećena osoba, uz dužni iznos naknade štete, odnosno uz dužni nesporni iznos naknade štete ima pravo i na isplatu zateznih kamata, i to od dana podnošenja odštetnog zahtjeva. Dakle, naknada štete dospijeva i oštećeniku pripadaju zatezne kamate na iznos naknade pretrpljene neimovinske štete od dana podnošenja zahtjeva tuženiku kao odgovornom osiguratelju, kako za štetu koja je u tom trenutku nastala, tako i onu koja ju tom trenutku po redovnom tijeku bila predvidiva. Pritom nije od značaja što je dio naknade štete isplaćen nakon podnošenja odštetnog zahtjeva jer oštećenoj osobi pripadaju i na preostali iznos neisplaćene naknade štete zatezne kamate od dana podnošenja odštetnog zahtjeva (odnosno nekog kasnijeg datuma, ako je tako traženo tužbenim zahtjevom).

Zaključno, Vrhovni sud je u citiranom rješenju od 24. travnja 2024. naveo da odgovor na postavljeno revizijsko pitanje tužitelja glasi: "Zatezne kamate na naknadu neimovinske štete nastale u prometnoj nezgodi teku od dana podnošenja odštetnog zahtjeva odgovornom osiguratelju, kada su ispunjeni uvjeti iz članka 12. stavka 1. i 4. ZOOP, i to za onu štetu koja je u tom trenutku nastala ili je po redovnom tijeku stvari bila predvidiva.".

Dosljednost izraženom pravnom shvaćanju Vrhovnog suda Republike Hrvatske da zatezne kamate na naknadu neimovinske štete nastale u prometnoj nezgodi teku od dana podnošenja odštetnog zahtjeva odgovornom osiguratelju, kada su ispunjeni uvjeti iz članka 12. stavka 1. i 4. ZOOP, i to za onu štetu koja je u tom trenutku nastala ili je po redovnom tijeku stvari bila predvidiva, očituje se i kod zahtjeva za isplatu naknade štete odnosno osigurnine iz dobrovoljnog ugovornog odnosa, kako je odlučeno u presudi Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Rev 424/2023-2 od 7. studenoga 2023.

U toj je presudi broj Rev 424/2023-2 od 7. studenoga 2023. Vrhovni sud Republike Hrvatske odgovarajući na dopušteno revizijsko pitanje tuženika "Ima li tužitelj, kod potraživanja isplate naknade štete odnosno osigurnine iz dobrovoljnog ugovornog odnosa, pravo na zakonsku zateznu kamatu od dana okončanja liječenja ili od dana utvrđenja visine štete, kad je medicinsku dokumentaciju na temelju koje se može utvrditi njegova šteta, tijek liječenja i datum okončanja liječenja, dostavio sudu i tuženiku protekom nekoliko godina od okončanja liječenja?" odgovorio: "U situaciji kad je liječenje osiguranika završeno tijekom postupka te kad je

potpuna medicinska dokumentacija iz koje se moglo zaključiti o opsegu štete po završetku liječenja dostavljena tuženiku kao osiguravatelju, a osiguravatelj nije svom osiguraniku u roku od četrnaest dana do dostave potpune medicinske dokumentacije isplatio osigurninu, osiguratelj duguje osiguraniku zatezne kamate od dana primitka obavijesti o osiguranom slučaju (čl. 943. st. 4. ZOO).".

Slijedom navedenoga, valjalo bi zaključiti da je praksa Vrhovnog suda Republike Hrvatske u odnosu na početak tijeka zateznih kamata glede završetka liječenja dosljedna i da se ne mijenja već dužni niz godina (počev od Rev-550/14 od 18. studenoga 2015. i Rev-934/14 od 5. travnja 2017.). Suprotna pravna shvaćanja općinskih i županijskih sudova mogla bi narušiti pravičnost postupka i pravnu sigurnost.

5. PRIGOVORI ZASTARE NA PREINAČENU TUŽBU POVIŠENJEM TUŽBENOG ZAHTJEVA

Dugi niz godina sudska praksa bila je ujednačena smatrajući kako preinačena tužba nema karakter novog zahtjeva budući se radi o istoj činjeničnoj i pravnoj osnovi od početka postupka, a ne o drugom obliku štete, pa podnošenjem tužbe na ime naknade neimovinske štete tužitelji poduzimaju radnju radi utvrđenja tog potraživanja i prekidaju zastarijevanje i u odnosu na povećane zahtjeve iz iste činjenične osnove. [22] [23]

Međutim, Vrhovni sud Republike Hrvatske je kasnije, u jednom vremenskom razdoblju, u nizu svojih odluka, primjerice [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] izrazio shvaćanje da "u slučaju preinake tužbe povećanjem tužbenog zahtjeva u odnosu na povećani dio tužbenog zahtjeva pitanje zastare ocjenjuje se samostalno, tako da je za dio tražbine na koji se odnosi preinačenje tužbe za ocjenu pitanja zastare bitan dan preinake tužbe". Takvo pravno shvaćanje dijelom je bilo prihvaćeno i od sudova drugog stupnja [32] [33] [34]. Međutim dio

22 Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev 231/2004 od 10. ožujka 2004.
23 Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev–x 1196/11-2 od 4. travnja 2012.
24 Revr 1460/13-2 od 24. siječnja 2017.,
25 Revr 1068/16-2 od 9. travnja 2019.
26 Revr 49/16 od 14. svibnja 2019.
27 Rev x 526/18 od 28. svibnja 2019.
28 Rev 2437/17-2 od 7. travnja 2021.
29 Rev 1133/21-2 od 14. prosinca 2021.
30 Revd 4114/2022-3 od 22. veljače 2023.
31 Revd 3759/2022-2 od 5. listopada 2023.
32 Županijski sud u Šibeniku Gž-507/2021-2 od 22. studenoga 2021.
33 Županijski sud u Velikoj Gorici Gž-965/2021-2 od 5. travnja 2022.
34 Županijski sud u Zadru Gž-1164/16-2 od 14. lipnja 2017.

sudova drugog stupnja ostao je kod ranijih pravnih shvaćanja [35] [36] [37] [38] [39] [40]

Tako je Županijski sud u Zagrebu u presudi i rješenju poslovni broj Gž-569/2021 od 21. prosinca 2021. izrazio pravno shvaćanje da "tuženik i umješač pogrešno povezuju procesno pravnu radnju preinake tužbe sa materijalno pravnim prigovorom zastare." Sud je istaknuo da "ukoliko se po osnovi neimovinske štete potražuje više od onoga što je traženo do zaključenja prethodnog postupka, preostaje odlučiti je li takva preinaka tužbe dopuštena ili nije (čl. 190. st. 1 i 2 ZPP), a što nema veze sa zastarom" jer "odlučivanje suda o procesno-pravnoj dopuštenosti ili nedopuštenosti preinake tužbe ne podrazumijeva uvijek ujedno i odlučivanje o osnovanosti ili neosnovanosti materijalno-pravnog prigovora zastare." Županijski sud u Zagrebu je u obrazloženju te odluke shvaćanja da "u slučaju preinake tužbe povećanjem tužbenog zahtjeva pitanje zastare se u odnosu na povećani dio zahtjeva ocjenjuje samostalno onda kada se uz povećanje tužbenog zahtjeva mijenja pravna i činjenična osnova prijašnjeg tužbenog zahtjeva do mjere koja dovodi do izmjene istovjetnosti zahtjeva.

Ako je povećanjem tužbenog zahtjeva došlo i do izmjene činjenične osnove zahtjeva u navedenoj mjeri, tada je za ocjenu prigovora zastare u odnosu na dio zahtjeva na koji se odnosi preinačenje tužbe bitan dan preinake tužbe. Na takav se slučaj odnosi primjerice presuda Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev x-424/11-2 od 29. siječnja 2014. kojom su preinačene prethodne odluke uvažavanjem prigovora zastare zbog promjene činjeničnog kompleksa tužbenog zahtjeva."

U toj odluci poslovnog broja Gž-569/2021 od 21. prosinca 2021. Županijski sud u Zagrebu je istaknuo da u tom predmetu "nije riječ o preinaci tužbe izmjenom činjenične osnove zahtjeva već je predmetni zahtjev za naknadu neimovinske štete preinačen povišenjem generičnog – novčanog zahtjeva bez izmjene činjenične i pravne osnove tužbe tako da je prekid zastare nastupio podnošenjem tužbe za cijeli zahtjev a ne preinakom tužbe za preinačeni dio zahtjeva. Ovo stoga jer je podnošenjem tužbe poduzeta radnja ostvarenja subjektivnog prava na naknadu neimovinske štete a time je prekinuto zastarijevanje, što se odnosi i na povećane zahtjeve iz iste činjenične osnove.". U toj odluci sud se pozvao i na pravno shvaćanje izraženo u presudi Vrhovnog suda Republike Hrvatske br. Rev x 1196/11-2 od 4. travnja 2012. kojom je odbijena revizija kao neosnovana u sudskom sporu za naknadu upravo nematerijalne štete, sa slijedećim zaključkom: "Podizanjem tužbe kojom zahtijevaju isplatu određenog iznosa na ime

35 Županijski sud u Zagrebu Gž-2/2021-2 od 8. veljače 2021.
36 Županijski sud u Zagrebu Gž-569/2021 od 21. prosinca 2021.
37 Županijski sud u Zagrebu Gž R-2281/2021-2 od 27. rujna 2022.
38 Županijski sud u Zagrebu Gž-3806/2023-2 od 3. travnja 2024.
39 Županijski sud u Splitu Gž-2439/2016 od 8. lipnja 2017.
40 Županijski sud u Puli Gž-1287/2020 od 22. siječnja 2021.

naknade određenog vida štete visina koje se utvrđuje prema cijenama u vrijeme donošenja sudske odluke, tužitelji ujedno poduzimaju radnju radi utvrđivanja tog potraživanja i radi njegovog ostvarenja te time, sukladno navedenoj zakonskoj odredbi, prekidaju zastarijevanje i u odnosu na povećane zahtjeve iz iste činjenične osnove."

Protiv te odluke Vrhovni sud Republike Hrvatske je rješenjem broj Revd 4202/2022-2 na sjednici održanoj 3. studenoga 2022. dopustio tuženiku reviziju "protiv presude Županijskog suda u Zagrebu poslovni broj Gž-2765/2021-2 od 8. ožujka 2022., kojom je potvrđena presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu poslovni broj Pn-380/20-23 od 18. lipnja 2021. zbog pravnog pitanja koji glasi:

„Da li se pitanje zastare u slučaju preinake/povećanja postojećeg tužbenog zahtjeva, u odnosu na preinačeni/povećani dio tužbenog zahtjeva, ocjenjuje samostalno na način da zastara u odnosu na preinačeni/povećani zahtjev počinje teći od dana kada je tužba preinačena tj. povećan tužbeni zahtjev ili je podnošenjem tužbe došlo do prekida zastare u odnosu na prvotno utuženi iznos naknade štete i preinačeni/povećani dio tužbenog zahtjeva?"

Vrhovni sud Republike Hrvatske je u presudi broj Rev 650/2023-2 od 10. travnja 2024. izrazio pravno shvaćanje da "u slučaju zahtjeva za isplatu novčane svote po osnovi naknade štete kada je tužitelj podnio tužbu prije isteka zastarnog roka, ali je tijekom postupka (nakon provedenog vještačenja i izmjene Orijentacijskih kriterija i iznosa za utvrđivanje visine pravične novčane naknade nematerijalne štete Vrhovnog suda Republike Hrvatske) preinačio tužbu tako da je povećao tužbeni zahtjeva, koji se i dalje temelji na istoj činjeničnoj osnovi, za preinačeni dio tužbe odnosno povećani dio tužbenog zahtjeva nije nastupila zastara jer je za ocjenu zastare i njena prekida u smislu čl. 241. ZOO odlučan trenutak podnošenja tužbe a ne trenutak njene preinake povećanjem tužbenog zahtjeva.

Vrhovni sud Republike Hrvatske je zbog različite prakse toga suda, na 2. sjednici Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske održanoj 27. svibnja 2024., zauzeo slijedeće pravno shvaćanje:

„U slučaju kad je preinaka tužbe povećanjem postojećeg tužbenog zahtjeva iz iste činjenične osnove (neprava preinaka) moguća i dopuštena (članak 190. i 191. ZPP), zastara se prekida već podnošenjem tužbe u tom postupku, odnosno do prekida zastare ne dolazi tek u trenutku preinačenja tužbe povećanjem postojećeg tužbenog zahtjeva."

Imajući na umu citirano pravno shvaćanje od 27. svibnja 2024. Vrhovni sud Republike Hrvatske je presudi i rješenju broj Rev 647/2023-2 od 18. lipnja 2024. godine u odnosu na naprijed citirano dopušteno pitanje po rješenju broj Revd 4202/2022-2 od 3. studenoga 2022. u odnosu na presudu i rješenje Županijskog suda u Zagrebu broj Gž-569/2021-2 od 21. prosinca 2021. istaknuo da je taj sud u odluci broj Rev x 424/11-2 od 29. siječnja 2014. izrazio pravno shvaćanje da "u slučaju preinake tužbe povećanjem tužbenog zahtjeva pitanje zastare se u odnosu na povećani dio zahtjeva ocjenjuje samostalno onda kada se uz povećanje tužbenog zahtjeva mijenja pravna i činjenična osnova prijašnjeg tužbenog zahtjeva do mjere koja dovodi do izmjene istovjetnosti zahtjeva" te je "prihvatio izneseno pravno shvaćanje i obrazloženje drugostupanjskog suda o neosnovanosti istaknutog prigovora zastare zahtjeva za naknadu štete koji je postavljen u tužbi, prije zastarnog roka, a potom je tijekom postupka povećan, a koju je preinaku tužbe sud dopustio". Vrhovni sud je u toj odluci istaknuo da se "zastara zahtjeva za naknadu neimovinske štete prekida danom podnošenja zahtjeva ili tužbe, neovisno o tome je li kasnije i kada traženi iznos naknade povećan".

Smatram vrijednim istaknuti dio obrazloženja presude i rješenja broj Rev 647/2023-2 od 18. lipnja 2024. Vrhovnog suda Republike Hrvatske u kojem je navedeno: "Valja još reći da bi suprotno shvaćanje predstavljalo pretjerani formalizam i moglo bi narušiti pravičnost postupka zaštite posebno osjetljivih zaštićenih vrijednosti (psiho-fizičkog integriteta oštećenika i njegova tjelesnog i duševnog zdravlja). To je nesumnjivo protivno cilju zbog kojeg je institut zastare zakonom ustanovljen, a to je prije svega pravna sigurnost. To stoga što nastupanje zastare predstavlja sankciju za vjerovnikovo pasivno držanje i nemaran odnos prema ostvarenje prava koja mu pripadaju, što posljedično daje dužniku pravo otkloniti zahtjev takvog pasivnog i nemarnog vjerovnika.

Međutim, kako oštećenik u konkretnom slučaju nije bio pasivan i nemaran, već je prije nastupanja zastare postavio zahtjev za naknadu štete, koji je tijekom postupka povišen zbog objektivno promijenjenih okolnosti koji utječu na visinu naknade, a koje okolnosti nije mogao predvidjeti niti objektivno sagledati u trenutku podnošenja tužbe (promjena Orijentacijskih kriterija Vrhovnog suda Republike Hrvatske), prigovor zastare očito nije bio usmjeren opisanoj svrsi."

Nakon ove, citirane odluke Vrhovnog suda Republike Hrvatske broj Rev 647/2023-2 od 18. lipnja 2024., smatramo da bi pravno shvaćanje Građanskog odjela Vrhovnog suda Republike Hrvatske sa sjednice održane 27. svibnja 2024., trebalo biti prihvaćeno kao pravedno i pravično u daljnjoj praksi i sudova i osiguratelja u cilju zaštite posebno osjetljivih

zaštićenih vrijednosti (psiho-fizičkog integriteta oštećenika i njegova tjelesnog i duševnog zdravlja).

6. PRIJEPORI OKO PREINAKE TUŽBENOG ZAHTJEVA I OD KADA TEČE KAMATA NA PREINAČENI DIO TUŽBENOG ZAHTJEVA

Nakon što je u jednom vremenskom razdoblju (naprijed navedenom) Vrhovni sud Republike Hrvatske promijenio pa se potom i vratio izvornom shvaćanju (primjerice Rev x 424/11-2 od 29. siječnja 2014.) glede prigovora zastare kod preinake tužbe povećanjem postojećeg tužbenog zahtjeva iz iste činjenične osnove, nametnuo se prijepor od kada teku zatezne kamate na preinačeni dio tužbenog zahtjeva.

Neki sudovi prvog i drugog stupnja su shvaćanja da bi kamate i na preinačeni dio tužbenog zahtjeva trebale početi teći i ranije, odnosno od prvo postavljenog tužbenog zahtjeva.[41] [42] [43] [44] [45] [46] [47] [48] [49] [50] [51] Ovdje imam potrebu istaknuti da je Građanski odjel Županijskog suda u Zagrebu na sjednici odjela održanoj 9. srpnja 2021. godine zauzeo pravno shvaćanje da zatezne kamate na preinačeni dio tužbenog zahtjeva za neimovinsku štetu teku od dana podnošenja odštetnog zahtjeva odnosno tužbe, a koje shvaćanje do danas nije izmijenjen, iako se o njemu raspravljalo i na sjednicama toga odjela 8. lipnja 2022. i 20. rujna 2022. godine.

Suprotno pravnim shvaćanjima nekih sudova prvog i drugog stupnja, Vrhovni sud Republike Hrvatske je rješenjem broj Revd 2039/2021-2 na sjednici održanoj 15. lipnja 2021. dopustio tuženiku reviziju protiv presude Županijskog suda u Osijeku poslovni broj Gž-2/2021-2 od 8. veljače 2021. zbog pravnog pitanja koji glasi:

"Od kada je tuženik u obvezi platiti zakonske zatezne kamate na preinačeni dio tužbenog zahtjeva – od trenutka kada je isti postavljen ili od trenutka kada je šteta dospjela, odnosno može li tuženik biti u zakašnjenju u odnosu na razdoblje prije nego je uopće postavljen preinačeni dio tužbenog zahtjeva?"

41 Općinski građanski sud u Zagrebu Pn-1949/2019-95 od 29. listopada 2020.
42 Županijski sud u Osijeku Gž-2/2021-2 od 8. veljače 2021.
43 Općinski sud u Varaždinu Pn-110/2017-59 od 8. prosinca 2020.
44 Županijski sud u Zagrebu Gž-569/2021-5 od 21. prosinca 2021.
45 Županijski sud u Zagrebu Gž-2765/2021-2 od 8. ožujka 2022.
46 Županijski sud u Zagrebu Gž-3713/2022-5 od 6. prosinca 2022.
47 Županijski sud u Zagrebu Gž-1027/2024-2 od 5. ožujka 2024.
48 Općinski građanski sud u Zagrebu Pn-1871/2017-44 od 30. ožujka 2021.
49 Županijski sud u Rijeci Gž-1169/2021-6 od 4. listopada 2023.
50 Županijski sud u Šibeniku Gž-321/2022-2 od 14. lipnja 2022.
51 Županijski sud u Varaždinu, Stalna služba u Čakovcu Gž-1087/2021-2 od 30. kolovoza 2021.

Vrhovni sud Republike Hrvatske je u presudi broj Rev 1139/2021-2 od 14. prosinca 2021. na postavljen pitanje dao odgovor koji glasi:

"Tuženik je u obvezi platiti zakonske zatezne kamate na preinačeni dio tužbenog zahtjeva od trenutka kada je isti postavljen jer on ne može biti u zakašnjenju u odnosu na razdoblje prije nego je uopće postavljen preinačeni dio tužbenog zahtjeva".

Takvo pravno shvaćanje je Vrhovni sud Republike Hrvatske izražavao i izražava i danas u brojnim odlukama [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] Vrhovni sud Republike Hrvatske smatra da nižestupanjski sudovi pogrešno primjenjuju materijalno pravo iz čl. 12. st. 4. (sada 6) Zakona o obveznim osiguranjima u prometu ističući da obveza tuženika na plaćanje naknade štete proizlazi iz ugovora o obveznom osiguranju od automobilske odgovornosti zbog čega se prava i obveze osiguratelja, kao tuženika, moraju i ocjenjivati sukladno odredbama specijalnog propisa i to ZOOP-u. Vrhovni sud Republike Hrvatske je u presudi broj Rev 1133/2021-2 od 14. prosinca 2021. istaknuo da se "vezano za primjenu čl. 12. ZOOP-a već izjasnio u odluci broj Rev 550/14-2 od 18. studenoga 2015. u kojoj odluci je izneseno shvaćanje prema kojem tužitelj koji je u odštetnom zahtjevu i/ili tužbi tražio naknadu štete s osnova tuđe njege i pomoći zatezne kamate može tražiti samo od dana postavljanja odštetnog zahtjeva i/ili tužbe dok za traženje e tuđe njege i pomoći koje je povisio i postavio tijekom postupka, odnosno nakon podnošenja tužbe, zatezne kamate može tražiti tek od dana kada je tako povišeni (preinačeni) zahtjev i postavio, sve to u smislu čl. 12. ZOOP".

Valja istaknuti da je Vrhovni sud Republike Hrvatske u presudi broj Rev 775/2023-2 od 16. srpnja 2024. na revizijsko pravno pitanje tijeka zateznih kamata na dio povišenog tužbenog zahtjeva naveo da je taj sud "u nizu svojih odluka u pogledu tijeka zateznih kamata na preinačeni, odnosno povišeni tužbeni zahtjev zauzeo pravno shvaćanje da zatezne kamate pripadaju tužitelju u takvom slučaju od dana kada je tužbeni zahtjev povišen" te je imao potrebu u točki 17. obrazloženja navesti: "Takvo pravno shvaćanje temelji se na tome da tuženik nije u obvezi plaćati zakonsku zateznu kamatu za iznose za koje uopće nije znao i nije mogao znati jer on ne može biti u zakašnjenju u odnosu na razdoblje prije nego je uopće postavljen preinačeni dio tužbenog zahtjeva. Kod toga je potrebno napomenuti da ovaj sud nije odstupio od tog pravnog

52 Vrhovni sud Republike Hrvatske Revd 4114/2022-3 od 22. veljače 2023.
53 Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev 957/2023-2 od 6. prosinca 2023.
54 Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev 705/2022-3 od 10. siječnja 2024.
55 Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev 740/2023-2 od 14. veljače 2024.
56 Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev 647/2023-2 od 18. lipnja 2024.
57 Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev 775/2023-2 od 16. srpnja 2024.
58 Vrhovni sud Republike Hrvatske Rev 1050/2024-2 od 28. kolovoza 2024.
59 Vrhovni sud Republike Hrvatske Revd 4665/2024-2 od 18. veljače 2025.

shvaćanja, bez obzira na pravno shvaćanje u vezi tijeka zastare kod preinake tužbe i povećanja tužbenog zahtjeva iz iste činjenične osnove. "Slijedom navedenog u toj presudi sud je shvaćanja da je "tuženik u obvezi platiti zatezne kamate na preinačeni dio tužbenog zahtjeva od trenutka kada je isti postavljen u postupku, odnosno tuženik ne može biti u zakašnjenju u odnosu na razdoblje prije nego je uopće postavljen povišeni dio tužbenog zahtjeva."

Zbog dosljednog shvaćanja Vrhovnog suda Republike Hrvatske i pravne sigurnosti, sudovi prvog i drugog stupnja trebali bi preispitati svoja pravna shvaćanja glede pravnog pitanja tijeka zateznih kamata na dio povišenog tužbenog zahtjeva ili će moguće Vrhovni sud Republike Hrvatske i u tom dijelu promijeniti dosadašnje shvaćanje.

7. UMJESTO ZAKLJUČKA

Povijesni razvoj u odnosu na početak tijeka zateznih kamata i nikad dovršena i neiscrpna sudska praksa sa različitim pravnih shvaćanjima tijekom vremena primjene Zakona o obveznim odnosima tek su djelić pravne stvarnosti u odnosu na iznesene prijepore. U radu se nastojalo, tek u malom segmentu, malom dijelu, prikazati brojnost i bogatstvo pravnih pristupa neimovinskoj šteti i tijeku zateznih kamata dajući i recentne pristupe općinskih i županijskih sudova te poglavito Vrhovnog suda Republike Hrvatske, sve to s nadom da će pravna praksa hrvatskih sudova u budućnosti osigurati prije svega dosljednu a potom u bitnome i jedinstvenu primjenu prava sve na korist i ravnopravnost svih dionika.

Ne varie judicetur.
Neka se ne sudi različito.

Has the circle in non-pecuniary damage litigation closed in relation to the beginning of the current period of arrears?

Summary: *Can we say that the circle has been closed in disputes concerning non-pecuniary damage with respect to the commencement of default interest accrual? Judicial practice has always evolved - and will continue to evolve - in accordance with legal interpretations over time.*

This paper aims, albeit to a limited extent, to present the diversity and richness of legal approaches to non-pecuniary damage and the accrual of default interest, including recent positions of municipal and county

courts, and especially the Supreme Court of the Republic of Croatia.

All of this is presented with the hope that future judicial practice in Croatian courts will ensure, first and foremost, consistency and, ultimately, a substantially unified application of the law, to the benefit and equality of all parties involved.

Keywords: *non-pecuniary damage, interest accrual*

Navedeni izvori i korištena iteratura

Crnić, I.; (1996.) Zakona o obveznim odnosima s opsežnom sudskom praksom, Organizator

Crnić, I.;(2006) Zakona o obveznim odnosima, napomene, komentari, sudska praksa i prilozi, Organizator

Crnić, I.; (2010) Zakona o obveznim odnosima s opsežnom sudskom praksom i prilogom, Organizator

Crnić, I. (2008) (u suradnji s Matić, J.): Odštetno pravo, Zgombić i partneri d.o.o.-nakladništvo i informatika d.o.o.

Gorenc, V. (1998) Zakon o obveznim odnosima s komentarom, RRIF

Gorenc, V. (2005) Komentar Zakona o obveznim odnosima, RRIF

Gorenc V., Belanić L., Momčinović H., Perkušić A., Pešutić A., Slakoper Z., Vukelić M., Vukmir B; (2014) Komentar Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine

Vizner, B. (1978) Komentar Zakona o obveznim (obligacionim) odnosima, Zagreb

Triva, S. (1983) Građansko procesno pravo, Narodne novine

Triva, Belajac, Dika (1986) Građansko procesno pravo, Narodne novine, Zagreb

Pravni leksikon (2007), Hrvatski leksikografski zavod Miroslav Krleža, Zagreb

Vrhovni sud Republike Hrvatske na dan 27. ožujka 2025. - tražilica odluka sudova Republike Hrvatske
-pravna shvaćanja Vrhovni sud Republike Hrvatske https:/www vsrh hr<pravna shvaćanja građanski odjel na dan 27. ožujka 2025.